

Co má společného nejbohatší muž světa (a také největší filantrop) s největší světovou rockovou hvězdou (a také nejznámějším aktivistou)? Kapitalistický přístup k řešení globální chudoby.

RANDALL LANE

FORBES: I když vy dva vypadáte jako hodně rozdílný pár, myslím si, že vás vlastně rozdělili po narození – máte toho společného více, než si myslíte.

BONO: Výšku!

FORBES: Oba jste hráli šachy, když jste vyrůstali. Oba jste začali univerzitu a ani jeden z vás ji nedokončil. Oba jste vybudovali globální byznys. Oba vás hodně ovlivnily vaše první cesty do Afriky – Bona po slavném koncertu Live Aid, Billa před líbáčkami s Melindou na safari – a oba máte Nelsona Mandelu za jednoho ze svých největších hrdinů. Takže Bille – je pravda, že se vám do první schůzky s Bonem moc nechtělo, že jste ji měl za ztrátu času?

BILL GATES: No, máme společného přítele Paula Allena (spoluzakladatel Microsoftu, pozn. red.) a ten mi několikrát říkal: „Bono bere chudobu velmi vážně a sleduje tvoji práci. Měl by sis s ním promluvit.“ A musím připustit, že já tu schůzku neměl

BILL & BONO

LEON ZDA FORBES 116

jako prioritu. Jenže pak se konalo zasedání v Davosu, první po útoku na americká dvojčata, a tam jsme se poprvé setkali. Byl u toho ještě Bill Clinton. Byl jsem ohromen tím, že Bono ví, o čem mluví, a že má relevantní poznámky k řešení chudoby. Od té doby jsme partáci z mokré čtvrti.

FORBES: Bono, říkáte jste, že jste se od Billa hodně naučil. Co to bylo a proč jste ho chtěl vyhledat?

BONO: Než vám řeknu, co jsem se naučil od Billa, povím vám, co jsem naučil já jeho. Je to zajímavá story o tom, jak bychom neměli soudit své přátele. Řekl jsem Paulu Allenovi: „Mohl bys mi pomoci dostat se k Billu Gatesovi? Potřebujeme profesionalizovat naše snažení, potřebujeme peníze a vím, že nám jde o stejnou věc

jeho nejlépe utracený milion vůbec. To byl pro nás skvělý kompliment a další zdroje se nám už sháněly podstatně snadněji.

Co bylo pro mě jako pro aktivistu šokující, bylo zjištění, jak důležitá je role byznysu, komerce a podnikatelů v boji proti extrémní chudobě. Kapitalismus teď prochází těžkou zkouškou. Rozšířilo se dělení společnosti na „my“ a oni“, tedy 99 % a 1 % (nejbohatších lidí). Dělení mezi ty, kteří situace využili, a ty, které situace doběhla. Některá obvinění vůči kapitalismu jsou přitažena za vlasy, některá nejsou. Ale důležité je, že podnikatelská filantropie spěje v 21. století do nového tvaru a formy. Co jsem se naučil od Billa a Melindy, je, že to nejsou jen jejich peníze, které dávají

sumu, jakou dává Nike za marketing.“ Říkáte mi, kde vezmu 50 milionů dolarů? Odpověděl, že je to můj problém.

Tak jsme založili RED. A dnes tato značka s podporou Gates Foundation – mimochodem bez ní bychom to nezvládli – přitahuje skvělé firmy, jako je Apple nebo Microsoft, Armani nebo Starbucks. Také na French Open všichni ti skvělí tenisté přišli na kurt s červenou raketou, protože se Head připojil k projektu RED. Používáme RED nejen k získávání peněz – i když už jsme získali 207 milionů dolarů na léky proti AIDS pro lidi, kteří si je nemohou dovolit –, ale také k vytvoření zápalu a vzrušení okolo řešení celého problému.

Když se poslanci potkají v Kongresu v těžkých časech, měli by zápal cítit. Zvykli jsme si na ně házet řešení problémů, ale oni tu naléhavost v případě AIDS necítí. Proto jsme se jim chtěli připomínat i v obchodních centrech. Musí tu naléhavost vidět, když jdou po ulici a uvidí třeba tričko Gap. Pokud jde o získávání peněz z rozpočtu – a tento rok byl velmi těžký na financování fondu Global Fund (poskytuje peníze na boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii) –, zápal je velmi důležitý. RED ho umí vyvolat. A profituje z toho i ONE (organizace pro boj s chudobou, pozn. red.) ať už v Berlíně, ve Francii, v Paříži nebo v Londýně, kde se ucházíme o financování přímo z vládních rozpočtů.

FORBES: Bono je aktivista, z něhož se stal kapitalista. Bille, vy jste jeden z největších kapitalistů a filantropů, který teď zároveň připouští, že musí stále více pracovat s vládami jednotlivých států. Mohou být podnikatelská filantropie a aktivismus ještě vůbec praktikovány odděleně, nebo směřují ke spojení?

GATES: Klíčové pro každou filantropii je, jak se vám podaří získat na svou stranu podstatně větší sektory – tedy vlády a byznys. Řekněme, že

PRO MĚ JAKO PRO AKTIVISTU BYLO ŠOKUJÍCÍ ZJIŠTĚNÍ, JAK DŮLEŽITÁ JE ROLE BYZNYSU, KOMERCE A PODNIKATELŮ V BOJI PROTI EXTRÉMNÍ CHUDOBĚ.

jako Billovi a Melindě.“ Paul je trochu plachý chlapík, ale obvykle odpovídá na moje maily. Po mé prosbě však přestal. To mě naštvalo, měli jsme malou hádku a já mu vyčetl, že se na mě vykašlal. Samozřejmě jsem netušil, že mezitím s Bille mluvil, ale ten jen reagoval ve stylu: „Nechci se s nějakým Sonnym Bonem scházet.“

Nevzdal jsem to a stejně jsem za Bille a Melindou zašel a povídám jim: „Podívejte se, máme postavenou organizaci, máme v ní velmi chytré lidi, ale potřebujeme naše snažení profesionalizovat.“ Bylo to v době, kdy se stal prezidentem Bush a bylo nutné, abychom naše do té doby spíše neformální vztahy s Bílým domem Billa Clintona více formalizovali. Povedlo se a Bill nám dal milion dolarů. Později řekl New York Times, že to byl

věci do pohybu, ale že nejdůležitější věc, kterou mohou přispět, je jejich myšlení.

FORBES: Bono, myslím, že jste se jednou nazval „kapitalistou dobrodruhem“. Můžete pohovořit o značce RED, jejímž jste promotérem a přes níž vybíráte obrovské množství peněz na boj s AIDS?

BONO: Pamatuji si, jak jsem byl navštívit Boba Rubina krátce poté, co přestal být ministrem financí (byl jím v době prezidentování Billa Clintona, pozn. red.). Žádal jsem ho o radu, jak nastartovat boj s HIV/AIDS. Řekl: „Jestli k tomu chcete přitáhnout pozornost, musíte to dělat jako Nike. Musíte Americe vysvětlit, o jak velký problém jde a jak ho vyřešit. K tomu budete potřebovat zhruba tak 50 milionů dolarů, tedy stejnou

Bill Gates, Bono
a Michael Dell
propagují značku RED,
jejíž výtěžek přispívá
na boj s AIDS.

(RED) (RED)

máte cíl snížit počet umírajících dětí ve věku pod pět let. Přímá filantropie zaměřená na vývoj vakcín, jejich nákupy a doručování toho moc nemůže. Musíte získat na svou stranu brilantní mozky farmaceutických firem, musíte získat rozpočty bohatých zemí a musíte získat skutečné lidi, kteří umějí v rozvojových zemích pracovat a umějí řídit i školit místní zdravotníky. Pokud to nemáte, můžete být sebevíc zainteresovaný, a stejně nebudete mít velký úspěch. Na druhé stranu jsou věci, jako například

vakcína proti malárii, kde filantropie může hrát zásadní roli i z pohledu financování jejího vývoje. Jakmile ale přijde na to, doručit ji tam, kam je potřeba, musíte se vrátit k velkým hráčům. Vlády mají 130 miliard dolarů určených na pomoc pro chudé země a vašim úkolem je zajistit, že budou správně vynaloženy, že nebudou seškrtnány v případě rozpočtových problémů, a že k nim navíc dodáte soukromý sektor, který může rozvinout konkrétní zemi. To je cesta, jak můžete vyhrát a snížit například

počet úmrtí dětí o polovinu v příštích 15 letech.

FORBES: Velkým tématem u takových projektů je korupce. Jak můžete zajistit, že poslané peníze neskončí někde zneužitě místní vládou?

GATES: Záleží na tom, v jakém sektoru chcete pomáhat. V případě zdravotnictví je počet lidí, kteří přežívají díky lékům na HIV, velmi dobře dohledatelný. Stejně tak vidíte, jak velké máte pokrytí očkováním proti spalničkám a jak na něj klesají náklady. A protože kupujete vakcíny

a dovážíte je do dané země, máte pod kontrolou celý proces – připočtete peníze na výcvik zdravotníků, trochu peněz na řízení procesu a možná několik procent, která se někde ztratí.

Ale není to jako financovat výstavbu silnic, při níž posíláte peníze přímo vládě, a silnice pak nepřibývají. Nebo se staví, ale tušíte, že platíte dvojnásobek, než by bylo možné. **Zdraví a zemědělství**, což jsou přitom pro nejchudší země zásadní sektory, mohou být obsluhovány s náklady na korupci do pěti procent. A pokud se neumíte smířit s několika takto ztracenými procenty, což se některým lidem, kteří chtějí pomáhat, stává, tak jste idealista, jenž prostě do pomoci chudým zemím nepatří.

BONO: Proti korupci existuje vakcína. Jmenuje se transparentnost. V kampani ONE s podporou Billa a Melindy Gatesových jsme udělali revoluci. Revoluci v transparentnosti. A její vlna se nese přes všechny transakce, vnáší do nich světlo a dává možnost lidem kontrolovat jejich vlády, zda s nimi jednají férově.

FORBES: Ruku v ruce s transparentností musí jít čísla. Bono, vy jste nedávno poprvé veřejně přiznal, že jste čísla posedlý. Pohovořte trochu o „faktivismu“.

BONO: No, jen předstírám, že jsem jako Bill. Jsem Ir a emoce nám jdou také. Ale naučil jsem se, jak být aktivistou vycházejícím z faktů. Jak jít k věci, jak poznat, co funguje a co ne. Nevycházím z hippie tradice typu: držme se všichni za ruce a svět bude lepší místo. Víc mi sedí punk rock. Je fakt, že matematiku si opravdu užívám, je úžasná. Teď například bere léky na AIDS devět milionů lidí, zatímco v roce 2003 jich bylo jen 50 tisíc. Chci poděkovat všem lidem, co platí daně, protože bez nich by to nešlo. Čísla fungují. V posledních deseti letech také klesla dětská úmrtnost – myslím, že je o 7256 úmrtí denně méně. To je pokles z 9,4 milionu na

asi 7,2 milionu úmrtí ročně. Miluju taková čísla, jsou sexy a rýmují se mi v hlavě.

FORBES: Ok, tedy založeno na datech a číslech: co byla ta nejvýznamnější věc, které jste dosáhli?

GATES: Člověk se pořád učí: návštěvy v terénu, schůzky s vědci, sledování čísel. Pro naši pomoc ve zdravotnictví bylo důležité se naučit, že základní zdravotnické systémy mohou fungovat efektivně – ať už z hlediska vakcinace, péče matky o dítě nebo nutriční výživy. Je neuvěřitelné, jak některé země utrácí málo na základní zdravotní péči a přitom mají třeba 95 % dětí očkových, zatímco

NAKONEC SE MŮŽETE NAKLONIT K POLITIKOVÍ A ŘÍCI: MÍŘÍM NA STADION BLÍZKO VÁS.

jiné utrácí podstatně více a dotáhnou to jen ke třetině očkových. Proto je tak důležité mít při pomáhaní vybudovaný celý systém včetně nabírání lidí, jejich tréninku či sledování výkonu.

V našem americkém vzdělávacím systému to bylo nejdramatičtější tam, kde se zaměřili čistě na strukturu vzdělání v prvních čtyřech letech školní docházky a rezignovali na pomoc učitelům učit se od těch nejlepších kolegů. Tak jsme se zaměřili na to, jakou učitelé dostávají zpětnou vazbu, jaké jsou jejich vzory, prostě na systém jejich osobnostního růstu, ne jen na jejich odměňování. Ukázalo se, že jejich profesní rozvoj musí být na prvním místě, až po penězích.

BONO: Uplatňování transparentnosti při naší činnosti je asi největší lekcí. Je to možná divné, ale dvě strany obvyklé transakce, která

směřuje k rozvoji země jejich rozvoji či pomoci, o tom se lidé často vědí nejméně. Typický příklad je třeba daňový poplatník a očkované dítě nebo student v lavici a učitel. A to se musí změnit.

Například si pamatuji, jak jsme pracovali na odpouštění dluhů předluženým státům a byli jsme ve velkém ghettu kousek od Accry. Nebyly tam žádné toalety a žilo tam asi 80 tisíc lidí. Po několika letech, když se dluh podařilo zemi odpustit a ghaneská vláda mohla utratit peníze lépe, jsem tam viděl latríny. Říkal jsem si: „Úžasné, to musím s prominutím zkusit!“ Když jsem vešel dovnitř, viděl jsem na zdi nápis „Zaplaceno HIPC“. Co je HIPC? Řeknu vám, co to je. Je to zkratka Spojených národů pro iniciativu pomáhající těžce zadluženým zemím. Byly předvojem v celé věci odpouštění dluhů, ale kdo takovou značku zná? To je špatně.

Vzpomínám si, že jsem před spuštěním iniciativy proti AIDS říkal v Oválné pracovně prezidentu Bushovi: „Můžete na každou tu pilulku namalovat červenou, bílou a modrou barvu – a pokud to uděláte, bude to ta nejlepší reklama pro Spojené státy.“ A taky byla.

FORBES: Pokud vám nepůjde rock, tak jsem přesvědčen, že vždy seženete práci na K Street (ulice ve Washingtonu, kde tradičně sídlí lobbisté, pozn. red.). Pocházíte z rodiny obchodníka a stal se z vás asi nejefektivnější lobbista na světě. Jak jste to dokázal?

BONO: Děkuji. Jsou to ale nápady a ideje, které nakonec vítězí. Když máme schůzku s Angelou Merkel, jako se to stalo před několika měsíci, nebo když jsme s Billem nedávno navštívili většinu francouzské vlády, vždy se snažíme přinést s sebou nápad na řešení problému, o nějž nám jde. Používám samozřejmě různé manévrovací strategie při jednání a vždy se nakonec člověk může naklonit

k nepříjemnému požití zvi a říci: „Mí-
řím na stadion, který je blízko vás...“

FORBES: Poslední otázka. Lidé od
vás dvou očekávají velké věci. První
dějství se vám povedlo, cítíte tlak na
stejně dobré pokračování?

GATES: Ano. Ale je to zábava.

Ovšem štedrost Warrena (Buffetta,
pozn. red.) k naší nadaci tlak ještě
zvýšila. Pokud do ní dáte vlastní pe-
níze, můžete si říci, že máte právo
udělat chybu. S jeho penězi, i když
nám řekl, že je v pořádku, pokud se
něco nepovede, si neumím představit,
že bychom zklamali. Člověk se ráno
vzbudí a říká si: Pracuji dost tvrdě?
Přemýšlím dost svižně? Našel jsem ty
správné lidi? Je v tom stálá dynamika
a jsem rád, že moje současná výzva –
filantropie – má všechny tyto atributy
jako moje bývalá práce.

BONO: Já ještě se svou prací ne-
skončil, takže vždy existuje možnost,
že jednou vydáme s U2 desku a nikdo
ji nebude kupovat. A podle mé ka-
pely pokud se budu dál chovat stejně,
tak se ta doba blíží. Je to ošemetné,
musím balancovat mezi tím, být
zpěvákem a obchodníkem. V U2 pro-
dávám melodie a písně. Ve filantro-
pii se snažím prodávat ideje a musím
jim věřit, abych byl dobrý prodavač.
Takže samozřejmě cítím velký tlak,
abych nezničil pozici, kterou jsme si
vybudovali.

Podobně to cítí lidé, kteří s námi
pracují v RED a ONE. Navíc nás po-
žádal Nelson Mandela, ať ve své čin-
nosti nepolevujeme, a Desmond Tutu
(jihoafrický anglikánský arcibiskup,
pozn. red.) dokonce hrozil, že pokud
toho necháme, nepůjdeme do nebe.
V téhle branži člověk vidí lidi, které
to semele, protože se stále řeší otázky
života a smrti. Takže je štěstí, že jsme
se s Billem dali na pití... To je vtip.
Opravdu si užíváme, co děláme, a je
úžasné vidět pokrok, kterého se do-
sáhlo za uplynulých deset let. A občas
si člověk může vyrazit s Warrenem
Buffettem. Je to komik. 13

TOP 15 NEJVĚTŠÍCH FILANTROPŮ SVĚTA

1. BILL A MELINDA GATESOVI

74 MLD. \$ 1,9 MLD. \$ (2,6 %) 28 MLD. \$

Ředitel Microsoftu se svou ženou bojuje proti
obrně a malárii. Velkou sumu darovali United
Negro College Fund.

2. WARREN BUFFETT

58,7 MLD. \$ 1,87 MLD. \$ (3,2 %) 25 MLD. \$

CEO Berkshire Hathaway dal většinu
z této částky nadaci Billa Gatese
a zbytek svým dětem a manželce.

3. GEORGE SOROS

20 MLD. \$ 763 MIL. \$ (3,8 %) 10 MLD. \$

Guru hedgeových fondů dal čtvrt
miliardy dolarů na programy zabývající se
spravedlností a lidskými právy.

4. MARK ZUCKERBERG

23,4 MLD. \$ 519 MIL. \$ (2,2 %) 549 MIL. \$

499 milionů dolarů daroval v akciích
Facebooku Silicon Valley Community
Foundation a 20 až 100 milionů přislíbil
školám v Newark v New Jersey.

5. RODINA WALTONOVÝCH

144,4 MLD. \$ 432 MIL. \$ (0,3 %) 4,6 MLD. \$

Dědicové obchodního řetězce WalMart
věnovali 160 milionů dolarů na reformu
vzdělávacího systému USA a 92 milionů na
ochranu životního prostředí.

6. ELI A EDYTHE BROADOVI

6,9 MLD. \$ 376 MIL. \$ (5,5 %) 3,5 MLD. \$

Zakladatel KB Home a ředitel SunAmerica
léta podporuje reformu vzdělávání, vědu,
lékařský výzkum a umění.

7. MICHAEL BLOOMBERG

31 MLD. \$ 370 MIL. \$ (1,2 %) 2,4 MLD. \$

Bývalý starosta New Yorku většinu peněz
daroval své alma mater Johns Hopkins
v Marylandu, na podporu umění a na
kampaně proti zbraním a kouření.

8. PAUL ALLEN

15,9 MLD. \$ 327,7 MIL. \$ (2,1 %) 2 MLD. \$

Spoluzakladatel Microsoftu dal 300 milionů
dolarů Allen Institute for Brain Science.
Podporuje také umělecké a divadelní
projekty v Seattlu a knihovny.

9. CHUCK FEENEY

2 MIL. \$ 313 MIL. \$ (15,7 %) 6,3 MLD. \$

Spoluzakladatel Duty Free obchodů
potichu rozdává takřka vše, co vydělá, na
zdravotnictví, lidská práva a kvalitnější život
starých lidí.

10. GORDON A BETTY MOOREOVI

4,9 MLD. \$ 250,5 MIL. \$ (5,1 %) 2,3 MLD. \$

Spoluzakladatel Intelu se svou ženou
podporuje vědecký výzkum, životní prostředí
a zdravotní péči.

11. JAMES A MARILYN SIMONSOVI

12 MLD. \$ 213 MIL. \$ (1,8 %) N/A

Hedgeový miliardář daroval 150 milionů
dolarů univerzitě Stony Brook v New Yorku,
na které kdysi vedl matematické oddělení
a vybudoval centrum pro geometrii a fyziku.

12. JOHN A LAURA ARNOLDOVI

2,8 MLD. \$ 204,4 MIL. \$ (7,2 %) 340,1 MIL. \$

Opuštěl svět hedgeových fondů a věnuje
se filantropii. Se svou ženou podporuje
základní vzdělávání, trestní právo a veřejnou
odpovědnost. 1,2 miliardy darovali Giving
Library, díky které se mohou filantropové
seznamovat s neziskovými projekty.

13. CARL ICAHN

20,3 MLD. \$ 200 MIL. \$ (1 %) N/A

Jeden z nejbohatších investorů daroval
150 milionů dolarů škole v Mount Sinai v New
Yorku. Ta se na jeho počest přejmenovala na
Icahn School of Medicine.

14. DAVID KOCH

36 MLD. \$ 169 MIL. \$ (0,5 %) 1,2 MLD. \$

Jeden z nejméně oblíbených miliardářů
a nejbohatší Newyorčan daroval 60 milionů
dolarů newyorskému Metropolitnímu muzeu
umění a 35 milionů Přírodovědnému muzeu
na výstavu dinosaurů.

15. JULIAN ROBERTSON JR.

3,1 MLD. \$ 145,8 MIL. \$ (4,7 %) 1 MLD. \$

Podporuje reformu základního školství,
lékařský výzkum, náboženství a duchovno
a také bakalářské studenty. V New Yorku řídí
nadaci Tiger Foundation, která bojuje proti
tamní chudobě.

hodnota jejich majetku kolik darovali v roce 2012 (procentuální podíl na majetku) kolik dali za celý život